

УДК 005.591.6:334.72(477)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

О.В. Христенко*, кандидат економічних наук.**О.М. Свистун**, магістрант.**Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка**

*ORCID: 0000-0001-7291-749X

© Христенко О.В., 2016.

© Свистун О.М., 2016.

Стаття отримана редакцією 17.11.2016 р.

Вступ. Економічне зростання країни неможливе без здійснення інноваційної діяльності її суб'єктами господарювання. Саме використання інновацій створює для підприємств нові конкурентні переваги, підсилює їх ринкову позицію та є передумовою успішного функціонування. Водночас інноваційна діяльність порівняно з іншими видами діяльності підприємства більшою мірою пов'язана з ризиком. У зв'язку із цим, правильна оцінка ситуації та вибір ефективного методу управління, спрямовані на зниження інноваційного ризику, є важливими інструментами в досягненні економічних цілей і бажаного результату.

Досвід розвинених країн світу показує, що ігнорування або недооцінювання інноваційного ризику неминуче стримує розвиток суб'єктів господарювання, спричиняє застій усієї економічної системи. Важливим є вміння правильно та своєчасно виявляти інноваційні ризики і приймати відповідні рішення в рамках розробленої підприємством політики управління ними. У зв'язку з вищезазначеним, дослідження процесу управління інноваційними ризиками на вітчизняних підприємствах набуває особливої актуальності.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Проблемам вивчення інноваційних ризиків на підприємствах присвячено праці таких вітчизняних та зарубіжних учених, як: О.Ю. Березіна [1], В.О. Василенко [2], І.І. Вербіцька [3], В.М. Геєць [4], О.С. Григор'єва [5], В.І. Захарченко [6], Н.Л. Калиновська [7], В.Р. Кігель [8], С.М. Клименко [9], П.П. Микитюк [10], М.В. Пастушенко [11], О.М. Петухова [12], Ю.Г. Смоляров [13], Д.А. Штефаніч [14] й інші. У роботах цих науковців висвітлено основні підходи щодо управління інноваційними ризиками та розроблено різноманітні методи управління ними. Поряд із значною кількістю публікацій деякі аспекти проблеми управління інноваційними ризиками на вітчизняних підприємствах потребують подальшого дослідження.

Метою статті є вивчення особливостей управління інноваційними ризиками на вітчизняних підприємствах, а також розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності цього процесу.

Основний матеріал і результати. Головним фактором, який заважає успішному здійсненню інноваційної діяльності підприємствами, на рівні з браком фінансових ресурсів, слабкою результативністю механізмів державної підтримки є підвищений інноваційний ризик.

Ризик у загальному випадку пов'язаний з можливістю чи загрозою відхилення результатів конкретних дій або рішень від очікуваних. Так, ризик може виявлятися й у тому, що на певному ринку чи його ділянці новий товар може бути нереалізований у тих обсягах, які були розраховані на основі результатів недостатніх маркетингових досліджень. Або, обираючи варіанти цінової стратегії для проникнення на нові ринки, не можна з повною впевненістю стверджувати, що підприємство очікує на успіх, оскільки конкуренти можуть відповісти адекватними діями. Як наслідок – можливість одержання збитків чи недоотримання доходу [6].

Слід відмітити, що у зарубіжних словниках для позначення категорії «ризик» використовуються співзвучні слова: в англійській мові – «risk», у французькій – «risque», в німецькій – «risiko» тощо. На думку філологів, ця категорія походить від латинського терміна «rescum», який у перекладі означає «скеля» або «небезпека», його вживали прадавні мореплавці для позначення небезпеки зіткнення з прибережною скелею. У сучасній економічній літературі ризик найчастіше визначається як елемент невизначеності, що може вплинути на діяльність суб'єкта господарювання або на результат певної економічної операції.

Інноваційна діяльність завжди супроводжується ризиками, а з іншого боку – сама є джерелом ризиків. При цьому результативність інноваційної діяльності прямо залежить від того, наскільки точно оцінено ризик, а також від того, наскільки адекватно визначені методи управління ними [1].

На сьогодні в теорії менеджменту існують різні наукові погляди щодо сутності поняття «інноваційний ризик» (табл. 1).

Таблиця 1

Наукові погляди щодо сутності поняття «інноваційний ризик»

Автор	Сутність поняття «інноваційний ризик»
В.О. Василенко, В.Г. Шматько [2]	Імовірність втрат, що виникають при вкладенні підприємницькою фірмою засобів у виробництво нових товарів (послуг), які, можливо, не знайдуть очікуваного попиту на ринку.
В.М. Геєць, Б.Є. Кваснюк, В.П. Семиноженко [4]	Вимірна вірогідність (загроза) втрати принаймні частини своїх ресурсів, недоотримання або втрати запланованих доходів (прибутку) від інноваційного (венчурного) проекту, вартості портфеля фінансових активів інноваційної фірми (венчурної компанії загалом) чи появи додаткових витратків та/або інше – можливість одержання значних вигід (доходів) порівняно із запланованими внаслідок здійснення інноваційної діяльності в умовах невизначеності.
П.П. Микитюк, Ж.Л. Крисько, О.Ф. Овсянюк-Бердадіна, С.М. Скочиляс [10]	Можливість (загроза) втрати суб'єктом господарювання частини своїх ресурсів, недоотримання доходів чи виникнення додаткових витрат у результаті здійснення виробничо-збутової та фінансової діяльності, яка спирається на нові технології, нові продукти, нові способи їхньої реалізації.
О.М. Петухова, Г.В. Сілакова [12]	Імовірність появи втрат ресурсів і засобів, що використовуються в процесі створення та впровадження нової техніки, товарів, послуг, управлінських рішень, прогресивних матеріалів і технологій, які можуть не отримати очікуваного попиту на ринку або не принести очікуваного ефекту.
Д.А. Штефаніч [14]	Можливість втрати доходу, ресурсів, збільшення зобов'язань чи отримання негативних результатів від упровадження інноваційних продуктів на підприємстві.

Аналіз указує на відсутність сталого визначення поняття «інноваційний ризик». На нашу думку, під інноваційним ризиком слід розуміти ймовірність (загрозу) понесення додаткових витрат, що перевищують передбачені програмою дій та одержання доходів нижче очікуваних, у результаті настання несприятливої події.

Слід зазначити, що інноваційні ризики проявляються насамперед у тому, що нова продукція не реалізується у визначених обсягах і за визначеними цінами чи затягуються терміни реалізації інноваційного проекту, унаслідок чого має місце недоотримання прибутку або ж збитки та т. ін. Джерелом ризику є вплив факторів мікро- і макросередовища, а також факторів внутрішнього середовища підприємства.

У результаті аналізу літератури встановлено, що найчастіше інноваційний ризик на підприємстві може виникнути за таких умов [5]:

- при впровадженні більш дешевого методу виробництва товару чи послуги порівняно з тим, що вже використовується. Подібні інвестиції будуть приносити підприємству тимчасовий надприбуток до того часу, поки воно є єдиним власником цієї технології. У подібній ситуації підприємство зіштовхується лише з одним видом ризику – можливою неправильною оцінкою попиту на вироблений товар;
- при створенні нового товару (послуги) на старому обладнанні. У такому випадку до ризику неправильної оцінки попиту на новий товар (послугу) додається ризик невідповідності якості;
- при виробництві нового товару (послуги) за допомогою нової техніки й технології. У такому випадку інноваційний ризик містить у собі такі ризики: новий товар (послуга) може не знайти покупця; невідповідність нового обладнання та технології необхідним вимогам для виробництва нового товару (послуги); неможливість продажу створеного устаткування, тому що воно не підходить для виробництва іншої продукції у випадку невдачі й ін.

Високий рівень ризику в інноваційній діяльності пояснюється тим, що впровадження інновацій потребує значних витрат, водночас не всі інновації приносять очікуваний прибуток. При цьому необхідно враховувати такі особливості впровадження інноваційних розробок, як тривалий проміжок

часу їх упровадження та значна кількість учасників, що залучаються до цього процесу, в тому числі з різних галузей економіки й інших країн.

Варто виділити кілька видів інноваційних ризиків, найбільш характерних для сучасних умов господарювання [7]:

- ризики помилкового вибору інноваційних проектів. Причинами виникнення такого виду ризиків може служити недостатньо обґрунтований вибір пріоритетів економічної й ринкової стратегії підприємства. Можуть бути помилково оцінені перспективи положення підприємства на ринку, його фінансова стійкість. Крім того, найчастіше автор інноваційного проекту переоцінює його значимість для споживача – у цьому випадку причиною виникнення ризику служить помилкова оцінка ринку споживання;

- ризики незабезпечення інноваційного проекту достатнім рівнем фінансування. Містить у собі ризик недоодержання коштів для розроблення проекту і ризик неправильного вибору джерел фінансування (неможливість здійснення проекту за рахунок власних коштів, відсутність доступних джерел позикових засобів тощо);

- ризики невиконання господарських договорів, а саме: ризик відмови партнера від укладання договору після проведення переговорів (у випадку різкої зміни економічної кон'юнктури), ризик укладання договорів на не вигідних умовах, ризик укладання договорів з неплатоспроможними партнерами, ризик невиконання партнерами договірних зобов'язань у строк (переважно залежить від різних коливань економічної кон'юнктури);

- маркетингові ризики поточного постачання й збуту. Ця група досить велика, однак у більшості випадків визначається недостатнім рівнем професіоналізму маркетингових служб підприємства або взагалі відсутністю таких;

- ризик, пов'язаний із забезпеченням прав власності. Проблема виникнення цього виду ризику особливо актуальна для підприємств, що виробляють інноваційну продукцію. Основною причиною його виникнення на вітчизняних підприємствах служить недосконалість патентного законодавства (одержання патенту (ліцензії) із запізненням, короткий термін дії патенту тощо).

Необхідною умовою при прийнятті ефективних рішень з урахуванням інноваційних ризиків є вміння ними управляти, яке полягає не в повному їх виключенні, а у визначенні допустимих меж, що дозволить мінімізувати негативні наслідки настання ризикової події.

Управління інноваційними ризиками – це процес, за допомогою якого на підприємстві ідентифікуються інноваційні ризики, оцінюються їх величини, здійснюються моніторинг і контроль, а також визначаються заходи щодо зменшення їх впливу [11].

Процес управління інноваційними ризиками охоплює комплекс заходів, спрямованих на підвищення результативності інноваційної діяльності підприємства та мінімізацію (чи майже повне усунення) можливих утрат (збитків) у процесі її здійснення.

Процес управління інноваційними ризиками вимагає виконання певних етапів. Науковці розробили різні підходи до поділу цього процесу на етапи, вони не дуже різняться за сутністю, але мають певні особливості. На рис. 1 наведено узагальнений авторами підхід до процесу управління інноваційними ризиками.

Першим і чи не найважливішим етапом процесу управління інноваційними ризиками є їх ідентифікація. Оскільки вчасне виявлення інноваційних ризиків дає змогу прийняти обґрунтовані управлінські рішення щодо мінімізації їх негативного впливу на ефективність здійснення інноваційної діяльності.

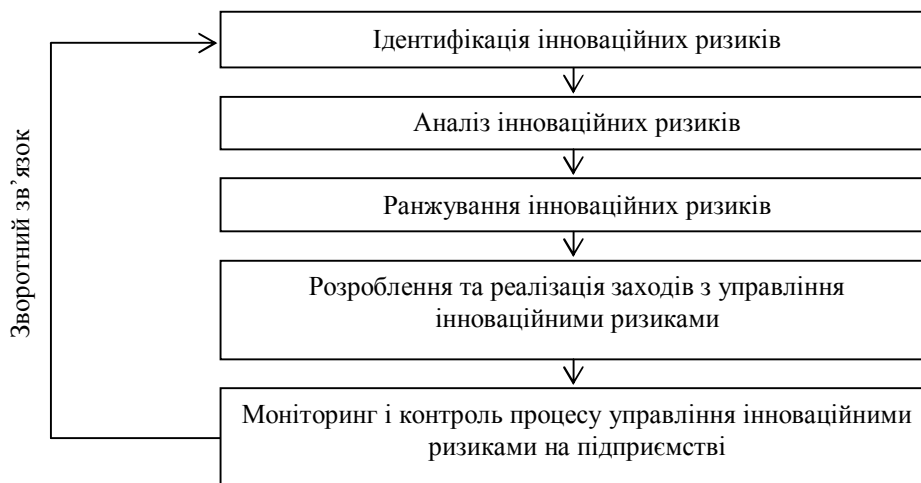

Рис. 1. Процес управління інноваційними ризиками на підприємстві (узагальнено авторами на основі робіт [3, 5, 8])

Наступним етапом є аналіз уже ідентифікованих інноваційних ризиків. Цей етап є найвідповідальнішим і методично складним, від якості проведення його залежить ефективність усього процесу управління інноваційними ризиками. На цьому етапі передбачається проведення якісного та кількісного аналізу інноваційних ризиків.

Якісний аналіз інноваційних ризиків передбачає виявлення джерел і причин, етапів і робіт, при виконанні яких найчастіше виникає інноваційний ризик, тобто встановлення потенційних зон інноваційних ризиків, а також виявлення практичної корисності та можливих негативних наслідків, котрі можуть виникнути у процесі здійснення інноваційної діяльності. Головне завдання якісного аналізу інноваційного ризику – визначити фактори інноваційних ризиків, а також установити його потенційні сфери [14].

Результати якісного аналізу інноваційних ризиків служать важливою вихідною інформацією для здійснення кількісного аналізу інноваційного ризику, який передбачає числове визначення окремих інноваційних ризиків і ризику проекту (рішення) у цілому. Кількісний аналіз проводиться за умови наявності достатньої інформації.

Кількісний аналіз виходить з теорії ймовірностей, математичної статистики, теорії досліджень операцій [5]. Завдання кількісного аналізу інноваційних ризиків – числове вимірювання впливу змін чинників проекту, що перевіряються на ризик та поведінку критеріїв ефективності проекту. Головна мета – отримання необхідної інформації для прийняття управлінських рішень про доцільність здійснення інноваційної діяльності та розроблення заходів щодо захисту підприємства від можливих втрат.

Наступний етап полягає у розподілі інноваційних ризиків за значимістю. Ранжування варто розглядати як підставу для поділу інноваційних ризиків на істотні (тобто такі, на які варто звертати увагу й стосовно яких необхідно застосовувати відповідні засоби реагування) та неістотні (такі, котрі можна проігнорувати або не вживати щодо них жодних засобів реагування). На цьому етапі можна використовувати насамперед власний досвід щодо аналогічних подій у минулому у сфері реалізації подібних інноваційних проектів. Також можливим є застосування експертного методу, залучення зовнішніх консультантів, а також побудова різноманітних моделей, їх розроблення та апробація у реальних чи віртуальних умовах.

Наступний етап полягає у розробленні та реалізації заходів з управління інноваційними ризиками підприємства. Цей етап призначений для формування політики підприємства у галузі боротьби з інноваційним ризиком і невизначеністю. Головним завданням такого етапу є вибір конкретних способів впливу на інноваційні ризики підприємства для мінімізації або можливої нейтралізації їх наслідків [13].

Розроблення заходів щодо управління інноваційними ризиками вимагає виконання оцінювання прийнятності отриманого рівня ризику й вибору методів управління ризиками. Варто зазначити, що в теорії та практиці найбільш поширеними методами реагування на інноваційні ризики є [1, 3]:

- уникнення інноваційних ризиків, найчастіше через усунення причини таких ризиків (придбання прав власності на готові інноваційні розробки, залучення до реалізації інноваційного проекту кваліфікованого підрядника тощо);
- передача інноваційних ризиків, що полягає у перекладанні відповідальності за ризик на іншу сторону;
- прийняття інноваційних ризиків, яке може бути як пасивним (коли свідомо приймаються ті ризики, котрі мають низький рівень негативного впливу на реалізацію інноваційного проекту), так і активним (коли розробляється план дій у випадку настання ризиків, що загрожують інноваційному проекту);
- оптимізація (зниження) ступеня інноваційних ризиків (через створення відповідних резервів, страхування ризиків тощо).

Заключним етапом є моніторинг і контроль процесу управління інноваційними ризиками. На цьому етапі відбувається відновлення та поповнення інформації про ризики, що є важливою умовою їх аналізу на першому етапі. Він забезпечує зворотний зв'язок у вказаній системі. На цій основі відбувається оцінювання ефективності проведених заходів.

Дослідження процесу управління інноваційними ризиками на вітчизняних підприємствах дозволило визначити його особливості й існуючі проблеми, а також шляхи їх розв'язання. Ми встановили, що головною проблемою при управлінні інноваційними ризиками на вітчизняних підприємствах є відсутність системи управління ризиками.

Для розв'язання цієї проблеми в системі управління підприємством необхідно виділити окрему конкретну організаційну одиницю, яка б відповідала за управління інноваційними ризиками. Разом з тим не обов'язково асоціювати її зі створенням нового структурного підрозділу. Цю роль може виконувати окремий співробітник (у сучасній термінології – менеджер з управління інноваційними ризиками) або група працівників, котра й формуватиме систему управління інноваційними ризиками. Це дозволить швидше та ефективніше виявляти, оцінювати, локалізувати й контролювати інноваційні ризики.

Виділимо основні шість правил, яким необхідно слідувати з метою підвищення ефективності управління інноваційними ризиками (рис. 2).

Рис. 2. Правила, яким необхідно слідувати з метою підвищення ефективності управління інноваційними ризиками на вітчизняних підприємствах

Розглянемо визначені правила більш детально.

Правило оптимальності – недоцільно ризикувати більше, ніж це може дозволити власний капітал. Перш ніж прийняти рішення в умовах ризику, керівник повинен: визначити максимально можливий обсяг збитків у випадку настання ризикової події; порівняти його з обсягом вкладеного капіталу і власних фінансових ресурсів, щоб визначити, чи не приведуть ці збитки до банкрутства підприємства.

Правило ефективності – недоцільно ризикувати більшим заради меншого. З метою прийняття виваженого рішення необхідно визначити ймовірність інноваційного ризику. Керівник, знаючи максимально можливу величину збитку, повинен визначити, до чого він може призвести.

Правило варіантності – не буває безвихідних ситуацій, завжди є безліч рішень, головне – вміти їх визначити. Правило варіантності проявляється в розробленні не єдиного, а кількох різних варіантів розв'язання проблеми. Менеджеру з управління інноваційними ризиками необхідно розробляти всі можливі варіанти розв'язання тієї чи іншої ситуації. Кожний з таких варіантів може і повинен бути у фокусі уваги дослідження. Також варіантність може проявлятися й у виборі заходів та методів зниження інноваційного ризику.

Правило прогнозування – необхідно прогнозувати наслідки ризику через порівняння очікуваного результату з можливими витратами, яких зазнає підприємство у випадку настання ризикової події. Тільки при прийнятному для підприємства співвідношенні віддачі й можливих втрат

слід приймати рішення про реалізацію інноваційного проекту. При цьому важливо встановити, як впливає на результати діяльності конкретний вид інноваційного ризику, однак спочатку потрібно оцінити ймовірність того, що певна подія відбудеться, а потім, якими будуть наслідки стосовно успішності діяльності підприємства.

Правило доведеності – позитивне рішення приймається лише за відсутності сумнівів. Водночас слід відмітити, що ефективні рішення повинні прийматися не лише на основі інтуїції, а мають бути виважені та прийняті на основі якісного і кількісного аналізу інноваційних ризиків.

Правило безперервності – не можна здійснювати процес управління ризиками фрагментарно. Управління інноваційними ризиками необхідно здійснювати на всіх етапах упровадження інноваційного проекту, а не лише за появи ризику.

У процесі управління інноваційними ризиками менеджер повинен розв'язати кілька проблем [3]:

- оцінити можливі збитки, пов'язані з інноваційними ризиками;
- визначити або прийняти інноваційні ризики чи відмовитися від виконання певного виду інноваційної діяльності, що спричиняє їх виникнення;
- прийняти рішення про те, чи нести самостійно всю відповідальність за інноваційні ризики, чи передати частину або всю відповідальність за них іншим суб'єктам. Слід відмітити, що для тих інноваційних ризиків, за які підприємство несе повну відповідальність необхідно розробити програму управління ними, основною метою котрої є зниження можливих втрат.

При управлінні інноваційним ризиком керівництво підприємства займає провідну позицію, адже воно схвалює програму заходів, спрямованих на зменшення рівня ризику. Тому досить важливо, щоб остаточні рішення з приводу заходів щодо управління інноваційними ризиками ухвалювалися саме вищим керівництвом.

Висновки. Отже, інноваційний ризик – це ймовірність втрат, які виникають при здійсненні підприємством інноваційної діяльності. Однак необхідно усвідомлювати, що з метою адаптації до ринкових умов господарювання необхідно ефективно впроваджувати інновації. Більшість підприємств, які успішно працюють, зобов'язані своїм успіхом розробленню і випуску на ринок нових товарів, упровадженню нових методів виробництва та збуту, проникненню на нові ринки, розробленню й упровадженню інноваційних проектів. Тому перш ніж розглядати можливість розроблення або впровадження інновацій треба визначити всі властиві їм ризики.

Необхідною умовою здійснення ефективної інноваційної діяльності є вміння управляти інноваційними ризиками, що полягає не в повному їх виключенні, а у визначенні допустимих меж, що дозволить мінімізувати негативні наслідки настання ризикової події. Робота з управління інноваційними ризиками вимагає від менеджерів високого рівня компетентності, значних затрат часу, енергії та досвіду. Тому важливим завданням для підприємства є навчитися грамотно управляти інноваційними ризиками.

Основним елементом процесу управління інноваційними ризиками є вибір методів реагування на виявлені та оцінені ризики. З огляду на це виникає потреба в подальших наукових дослідженнях щодо визначення сучасних методів управління інноваційними ризиками на підприємстві.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Березіна О. Ю. Концептуальні засади управління ризиками інноваційної діяльності в регіоні / О. Ю. Березіна, О. В. Камінська // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2014. – № 7. Ч. 4. – С. 53 – 56.
2. Василенко В. О. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / В. О. Василенко, В. Г. Шматько; за редакцією В. О. Василенко. – К.: ЦУЛ, Феніс, 2003. – 440 с.
3. Вербіцька І. І. Ризик-менеджмент як сучасна система управління ризиками підприємницьких структур / І. І. Вербіцька // Сталій розвиток економіки. – 2013. – № 5. – С. 282 – 291.
4. Гесць В. М., Семиноженко В. П., Кваснюк Б. Є. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України: в 3 т. / Т.1: Економіка знань – модернізаційний проект України / за ред. В. М. Гейця, В. П. Семиноженка, Б. Є. Кваснюка. – К.: Фенікс, 2007. – 544 с.
5. Григор'єва О. Є. Проблеми ризиків, що виникають під час реалізації інноваційних проектів, та методи їхнього кількісного вимірювання / О. Є. Григор'єва // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2008. – № 628. – С. 64 – 71.

6. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: навч. посіб. / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулова – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.
7. Калиновська Н. Л. Ризики інноваційної діяльності підприємств / Н. Л. Калиновська, О. Ю. Григор'єв // Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 19-21 травня 2011 р.) – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 272 – 273.
8. Кігель В. Р. Ризики в інноваційній діяльності виробничо-торговельного підприємства / В. Р. Кігель, К. С. Мусієнко // Вчені записки університету «КРОК». Серія : Економіка. – 2014. – Вип. 38. – С. 136 – 143.
9. Клименко С. М. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: навч. посіб. / С. М. Клименко, О. С. Дуброва. – К.: КНЕУ, 2005. – 252 с.
10. Микитюк П.П. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник / П.П. Микитюк, Ж.Л. Крисько, О.Ф. Овсянюк-Бердадіна, С.М. Сковчиляс; за ред. П.П. Микитюка. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.
11. Пастушенко М. В. Удосконалення системи управління ризиками на підприємстві / М. В. Пастушенко // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. – Умань: Економічні науки. – 2010. – 332 с.
12. Петухова О.М. Управління ризиками інноваційної діяльності / О.М. Петухова, Г.В. Сілакова // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. [«Підвищення ефективності діяльності підприємств харчової та переробної галузей АПК»], (Київ, 22 – 23 лист. 2012 р.). / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т харч. технологій. – К.: НУХТ, 2012. – С. 145 – 147.
13. Смоляров Ю. Г. Ризики в інноваційній діяльності сільськогосподарських підприємств / Ю. Г. Смоляров // Вісник Сумського національного аграрного університету: науковий журнал. – Суми: Економіка і менеджмент. – 2013. – Вип. 6 (57). – С. 86 – 90.
14. Штефанич Д. А. Управління підприємницьким ризиком / за заг. ред. Д.А. Штефанича. – Т.: Економічна думка, 1999. – 224 с.

UDC 005.591.6:334.72(477)

Khristenko Olena, PhD. **Svistun Oleg**, master student. Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University. **Features of innovation risk management in domestic enterprises.**

The main purpose of this article is to study the characteristics of innovation risk management in domestic enterprises, and develop practical recommendations to improve the efficiency of the process.

An innovative activity is a prerequisite for the effective development of enterprises, improvement of product quality, efficient and economic use of resources. However, the implementation of innovations in enterprises is connected with a high innovation risk. It is established that under an innovation risk we should understand the probability of deviation of actual results from planned ones or receiving financial loss due to changes in a company as a result of ineffective innovative activities.

The existence of a certain risk level in an innovation project does not mean that it should be abandoned because the rejection is equivalent to the loss of expected revenue and profits. We always need informed and balanced management decisions. An important role in determining an acceptable risk level, predicting the probability of risk events and timely neutralization of their negative effects is given to the innovation risk management process. It consists of several stages. Firstly, all possible innovation risks are defined. Next, there is a qualitative and quantitative analysis of the identified innovation risks. The following step is ranking of the significant risks (i.e. that are worth paying attention to and for which it is necessary to use appropriate means of response) and insignificant ones (those that can be ignored or do not need taking measures against). Further, measures to manage enterprise innovation risks are developed and implemented. The last stage is monitoring and controlling of the innovation risk management. This stage provides feedback and on this basis the evaluation of the measures effectiveness is undertaken.

The study found that the main problem in the innovation risk management in domestic enterprises is the absence of a risk management system. To increase the efficiency of innovative risk management one should keep to the following rules: optimality, efficiency, variance, forecasting, argumentativeness, and continuity.

In general, innovation is the most important factor in the development of domestic enterprises. In order to promote innovations companies do not need to search for projects without risks but to be able to

anticipate risks, evaluate them and set reasonable (acceptable) limits that should not be exceeded. That is, they should be able to manage the risks of innovations.

Keywords: innovation, innovative risk, enterprise, rules, process of innovation risk management in an enterprise.

УДК 005.591.6:334.72(477)

Христенко Олена Володимирівна, кандидат економічних наук. **Свистун Олег Миколайович**, магістрант. Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. **Особливості управління інноваційними ризиками на вітчизняних підприємствах.** Розглянуто основні підходи до трактування поняття «інноваційний ризик». Досліджено процес управління інноваційними ризиками на вітчизняних підприємствах. Виявлено існуючі проблеми, що виникають під час здійснення цього процесу, та визначено основні шляхи їх розв'язання. Виділено важливі правила, яким необхідно слідувати з метою підвищення ефективності управління інноваційними ризиками на вітчизняних підприємствах.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний ризик, підприємство, правила, процес управління інноваційними ризиками на підприємстві.

УДК 005.591.6:334.72(477)

Христенко Елена Владимировна, кандидат экономических наук. **Свистун Олег Николаевич**, магистрант. Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка. **Особенности управления инновационными рисками на отечественных предприятиях.** Рассмотрены основные подходы к трактовке понятия «инновационный риск». Исследован процесс управления инновационными рисками на отечественных предприятиях. Обнаружены существующие проблемы, возникающие при осуществлении данного процесса, и определены основные пути их решения. Выделены важные правила, которым необходимо следовать с целью повышения эффективности управления инновационными рисками на отечественных предприятиях.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационный риск, предприятие, правила, процесс управления инновационными рисками на предприятии.